

najvažnijim osobama, događajima, ali i pojmovima kao što su i oni čije značenje još uvijek nije razriješeno u hrvatskoj historiografiji, npr. *generatio*, *barones*, *honor* i niz drugih. Zahvaljujući priređivačima, u rječniku tiskanom na kraju izdanja (441-458) nalazimo pojašnjenja niza takvih i sličnih pojmova, a pred hrvatskim je povjesničarima zadaća da započnu rad na pripremi izdanja rječnika ili leksikona pojmova hrvatskog srednjovjekovlja, za što predloži postoje ne samo u historiografijama velikih europskih naroda već i nama susjednih kao, eto, Mađara. Na samom kraju izdanja nalazi se odabrana bibliografije (459-461), kazala poglavlja Werbőczyjeva djela "Tripartitum" na latinskom i engleskom jeziku (462-473), a na različitim mjestima u izdanju pridodani su faksimili pojedinih stranica iz prvih izdanja Werbőczyjeva djela na ostalim jezicima korištenim u zemljama krune sv. Stjepana, među ostalim i faksimil naslovne stranice hrvatskog prijevoda tog djela.

Zaključimo da je europska historiografija, u prvom redu medievistika, tim uzornim kritičkim izdanjem obogaćena izuzetno vrijednim djelom koje je i dosad bilo nezaobilazno pri razmatranju raznih aspekata ugarske, ali i hrvatske srednjovjekovne pravne, društvene, političke i gospodarske povijesti. Tim izdanjem Werbőczyjevo djelo "Tripartitum" postaje dostupno ne samo ekspertima vještima u srednjovjekovnom ili humanističkom latinskom nego i ostalim povjesničarima, pravnim povjesničarima, ali i znanstvenicima iz drugih struka koji tu mogu pronaći zanimljive podatke za svoja istraživanja. Zbog svega navedenog željno iščekujemo i digitalizirano izdanje (CD-rom) koje je u uvodu najavio izdavač i glavni urednik serije Charles Schlaks, Jr.

Zoran Ladić

Irena Benyovsky, *Trogir u katastru Franje I.*, Hrvatski institut za povijest – Državni arhiv u Splitu, Zagreb 2005., 175 str.

U Državnom arhivu u Splitu u sklopu Arhiva mapa za Istru i Dalmaciju nalazi se katastar Trogira ("Katastarska općina Trogir", kotar Split/III/1), koji se sastoji od 12 katastarskih mapa, upisnika, poreznih operata. Katastarske mape prikazuju pojedine dijelove trogirke općine, uključujući i sam grad Trogir. Također u sklopu istog arhiva nalazi se i Upisnik građevinskih čestica Trogira izrađen 1831. godine, koji sadrži inventar svih nepokretnih dobara u gradu pokazujući na taj način tamošnje građevinsko i vlasničko stanje. Na temelju tog arhivskoga gradiva nastala je knjiga Irene Benyovsky *Trogir u katastru Franje I.* objavljena u izdanju Hrvatskog instituta za povijest i Državnog arhiva u Splitu 2005. Autorica transkribira i analizira *Upisnik građevinskih čestica Trogira iz 1831. godine* te objavljuje *Katastarsku mapu građevinskih čestica Trogira iz 1830. godine*. Nakon kratkog uvoda (8-19) i popisa literature (20-23) slijedi transkribirani tablični prikaz Upisnika (31-140), koji se u originalu nalazi na 58 listova. Upisnik je pisan talijanskim jezikom i čini svojevrsni inventar svih nepokretnih dobara u gradu. U njemu su zabilježeni podatci o vlasniku nekretnine (ime, prezime, zanimanje i boravište) te podatci o samoj nekretnini (broj i veličina čestice u hvatima), a na kraju se nalazi rubrika Napomene u kojoj se mogu razabrati upisi provedeni između 1846. i 1853. godine. Knjiga ima i sažetak na engleskom, talijanskom i njemačkom jeziku (140-144), kazalo imena (145-161), institucija (162), nekretnina (163-171) i zanimanja (172-175) te bilješku o autorici. U prilogu nalazi se već spomenuta *Katastarska mapa građevinskih čestica iz 1830. godine* koja prikazuje grad Trogir s predgrađem na Čiovu (*Città di Trau*) u mjerilu 1:1440.

Katastar grada Trogira vrijedan je dokument jer osim što obavlja svoju prvotnu funkciju (omogućuje uvođenje poreza i definiranje vlasništva), bilježi i brojne podatke važne za povijesna, društvena, socijalna, gospodarska, umjetnička i mnoga druga istraživanja. Također, vrlo je važan za proučavanje razvoja urbane strukture grada u 19. stoljeću, ali i za analizu ranijih razdoblja. Katastarska mapa i Upisnik čuvaju svjedočanstva o mnogim javnim zgradama koje su poslije transformirane i fizički i sadržajno (npr. u gradskoj vijećnici u dvorani nekadašnjega plemićkog vijeća krajem 18. stoljeća smješteno je gradsko kazalište). Katastar spominje i dijelove gradskih zidina koji su srušeni u 19. stoljeću. Katastarski upisnik prati broj i sastav stanovništva, bilježi imovinsko stanje, zanimanje, socijalnu i gospodarsku moć pojedinih obitelji te uvelike pomaže pri izradi genealogija trogirskih obitelji 19. st. i njihovih rodbinskih veza; sukladno tome je i temelj svakom ozbiljnijemu društvenom i demografskom istraživanju. Na kraju možemo zaključiti da prikazana knjiga treba poslužiti kao poticaj za daljnja istraživanja prošlosti grada Trogira i kao svojevrsan model za objavljivanje slične izvorne građe, ali i zanimljivo štivo za stanovnike i brojne posjetitelje Trogira.

Maja Katušić

Dragutin Seljan, *Zemljopis pokrajina ilirskih ili Ogledalo zemlje* (predgovor: Vladimir Stipetić; Mirko Kratofil), Dom i svijet (Zagreb) – Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2005., 275 str.

Dragutin Seljan (Topolovac kraj Siska, 1810. – Zagreb, 1848.) zapaženi je sudionik ilirskoga pokreta, poradi čega je tijekom svoga kratkog života bio sustavno proganjan. Godine 1840. objavio je djelo "Početak, napredak i vrednost literature ilirske", a 1843. – u godini kad je ilirsko ime bilo zabranjeno – tiskao je "Zemljopis pokrajina Ilirskih iliti Ogledalo zemlje, na kojoj pribiva narod ilirsko-slavjanski sa opisanim berdah, potokah, gradovah i znatnih mistah polag sadanjeg stališa s kratkim dogodopisnim dodatkom i priloženim krajobrazom iliti mapom" (Zagreb, tiskara Ljudevita Gaja). Knjigu je, odmah po njezinu izlasku, cenzura zabranila i zaplijenila te su pojedini primjerci danas iznimna rijetkost.

Godine 1845. Seljan je za tisak u potpunosti priredio i "Zemljopis pokrajina Bosne, Srbije, Bugarske iliti Ogledalo zemlje na kojoj pribiva narod ilirsko-slavjanski sa opisanim berdah, potokah, gradovah i znatnih mestah polag sadanjeg stališa s kratkim dogodopisnim dodatkom". Taj rukopis, iako je na naslovnici stajalo mjesto tiskanja (Beč), nikad nije objavljen. Stoga od Seljanovih tiskanih i neuništenih djela možemo spomenuti samo "Zemljovid carevine Austrijske i južne Niemačke zatim Švajcarske, Talianske, europske Turske i Gerčke" (Beč 1847.).

U ovom izdanju objavljuje se cjelovit prvi dio Seljanova "Zemljopisa" (tj. onaj tiskan 1843. godine). Drugi je dio sačuvan u rukopisu u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, a u ovom se izdanju objavljuje poglavlje o Bosni. Oba dijela sada jedinstvene knjige pisana su Gajevim pravopisom i objavljuju se u transliteraciji.

Knjiga započinje podrobnom uvodnom studijom iz pera Vladimira Stipetića "Ekonomski pogledi Dragutina Seljana" (9-38). U prvom dijelu studije autor pregledno iznosi opće podatke o hrvatskom gospodarstvu nakon napoleonskih ratova (1815.-1848.). Statistički se prikazuje opće stanje (ponajprije demografsko) pučanstva na teritoriju Hrvatske i Slavonije, Vojne krajine, Dalmacije i Istre, raščlanjuje odraz austrijske merkantilističke politike na